

TALLINNA
PUHA NEITSI MAARJA
PIISKOPLIK TOOMKIRIK

KATEDRAALI SÕNUMID

EELK Tallinna Piiskopliku Toomkoguduse infokiri OKTOOBER AD 2024

IGAPÄEVANE LEIB

Mäletan hästi, kuidas mu vanavanaema mind õpetas, et kui leivatükk juhtub maha kukkuma, tuleb see õrnalt üles võtta ja sellele suud anda. Vanakese jutt tundus nii suure kaaluga, et hakkasin seda usinalt praktiseerima, pingutades poisikeseliku innuga pisut üle. Igal juhul hakkasid ühel hetkel mu ema ja isa sellele liigset tähelepanu pöörama ja uurima, kust see kõik pärineb.

Küllap olete sellest tavast kuulnud teiegi. Leib ei ole meie jaoks lihtsalt üks toiduaine teiste kõrval, vaid omamoodi toiduainete kvintessents. Leivast rääkides räägitakse sageli laiemalt toidust ja elatisest üldse. Nagu ka Jeesuselt oleme õppinud paluma „igapäevast leiba“ ja seda „tänapäev“, täna (Mt 6:11).

Selles palves kõlab vaikselt kaasa Iisraeli kõrberännaku lugu. Teekond, mille jooksul Jumal toitis oma rahvast väljanägemiselt koriandriseemne moodsuse ja maitse poolest meekoogile sarnaneva toiduga. Nad ei teadnud, mis see on. Nad küsisid üksteiselt: „Mis see on?“ „Man hu,“ heebrea keeles. Nad hakkasid seda kutsuma „mannaks“. Taevamanna on meie jaoks midagi imelist ja kättesaamatut. Manna iseloomustuseks öeldakse, et rändajad said seda koguda vaid tänaseks päevaks, homseks jättes oli toit riknenud. (2Ms 16:15–31) Jumal andis oma rahvale leiba „tänapäev“, muresemine homse eest pidi jääma kõrvale.

Psalmides ja tarkuskirjanduses nimetatakse seda „inglite leivaks“ (Ps 78:25; Trk 16:20). Aquino Thomas on kirjutanud väga kauni ja mõtterikka hümeni „Sacris solemnibus“, mille eelviimane salm on eriliselt tuntud César Francki poolt muusikasse seatuna:

*Panis angelicus fit panis hominum;
Dat panis coelicus figuris terminum:
O res mirabilis!*

Manducat Dominum pauper, servus et humilis.
Minu pisut kohmakas proosatõlkes kõlab see nii:

Foto: Ingrid Mäsek

*Inglite leib saab inimeste leivaks;
Taevane leib seab ettetähenduste piiri.
Oh imeline asi!*

Vaene, teenija ning alandlik söövad Issandat.
Aquino Thomas mõistab jutustusi taevamannast ettetähendusena. Need viitavad Jeesusele kui tõelisele taevaleivale, mis on tulnud taevast alla ja mida inimesed saavad süüa. (Jh 6:30–35)

Leib on eriline, meie mõistame seda hästi. Tundub, et rohkem kui öitsengut on meie maal olnud raskeid aegu ja näljaaegu, mil leiba tuli jätkata aganate, põdrasambla ja puukoorega. Kus isegi „tänapäev“ ei olnud kindel, et kõht võiks täis saada.

See raske aeg on leidnud tee sellessegi, mida enne sööma hakkamist lauakaaslastele soovime. Minu varsti viieaastane poeg kuulutab vahel: „Lasteaias me enne sööma ei hakka, kui „Head isu!“ ei ole öeldud!“ See on üks soov: „Head isu!“ Kuid selle kõrval on veel teine, meile igiomane soov: „Jätku leiba!“ Võiks ju mõelda, mis vahet sel on, mida enne söömahakkamist soovime. Peaasi, et soovime. Kuid need soovid ei ole vahetatavad, ei ole võrdsed. Need pärinevad erinevatest maailmadest, erinevast suhtumisest toidusse.

Soov „Head isu!“ pärineb kultuuridest, kus toitu on palju. Lausa nii palju, et kõike ei

jaksa ära süüa. Perenaine võib tunda end puudutatuna, kui ta leiab, et kõike ei ole ära söödud – äkki ei maitsenud? Siia kuulub ka slaavi kultuurist pärit tava jätta viimane suutäis söömata või tükike leiba taldrikule. Toitu oli tõesti nii palju, et kõht sai täis ja jäi ülegi. „Head isu!“ sest toitu on liigagi palju.

Meie soov „Jätku leiba!“ on palve. See on mureliku peremehe või perenaise palve, et leiba jätkuks. Ka seda aganast või samblast leiba, mida sakste külalised kurioosse suveniirina oma kodumaale kaasa võtsid. „Jätku leiba“ palub õnnistust igale söömaajale. Meie kultuuris kuulub hea tava juurde see, et ära süüakse võimalikult kõik – toitu ei ole raisata.

Lõikustänapühade suunab tähelepanu millelegi nii igapäevasele nagu toit. Meie siin mõistame hästi, et rikkalik toidulaud ei ole iseenesest mõistetav. See on Jumala kingitus. Tegelikult ka see napilt hinge sees hoidnud aganaleib oli Jumala kingitus, mille eest tänada, millesse aukartusega suhtuda. Jumal on kinkinud tänaseks meile palju suuremad võimalused kui kunagi varem. Ma soovin, et paluksime endiselt oma toidulauale õnnistust ja jätku leivale. Nii nagu siinmail on kombeks olnud. Aamen.

Abiõpetaja Joel Siim

Hea õpetaja Arho!

Mäletan hästi seda 2018. aasta jaanuarihommikut, mil Sa mulle helistasid ja küsisid, kas ma võiksin tulla toomkogudusse tööle. See oli täiesti ootamatu, kuid otsustasin tulla uurima. Julge hundi rind on ju – haavleid täis.

Täna Sinu kutsele mõeldes ei kahetse ma hetkegi, et selle sammu astusin.

Olen juba üsna hulk aastaid lähedalt näinud, kuidas Sa EELK kõige olulisema koguduse elu juhid. Mind paneb imestama Sinu oskus koguda enda ümber oma ala parimaid asjatundjaid, suure südamega abilisi, tublisid kaastöölisi. Ja kuidas juhid kõiki kindla käega õiges suunas, samas jättes igapäevale piisavalt vabadust oma ülesannete täitmiseks.

Elu toomkirikus ei ole lihtne. Vahel on üsna keeruline sobitada omavahel turistide vaatamisväärsusele, peapiiskoplikule kirikule ja päris tavalisele kogudusekirikule esitatavaid ootusi ja vajadusi.

Aga just toomkirikus tunned Sa ennast tõeliselt koduselt. Väga sageli oled hommikul esimene ja õhtul viimane. Mängleva kergusega (vähemalt niimoodi see kõrvalseisjale paistab) lülitad Sa ennast ümber koguduse vaimulikult töölt sihtasutuse ning restaureerimise teemadele. Järgmiseks jagad mõne koguduseliikme rõõmu või muret, siis teed kiire ekskursiooni välismaalastele – ükski keel ei ole takistuseks ... Ja juba lippad raadiosse salvestusele või kohtuma mõne olulise linna- või riigiametnikuga. Ei ole vist ühtegi teemat, mida Sa ei valdaks. Ja tegelikult ma ei teagi päris täpselt, kui palju on Sul rohkem ja vähem aulisi ameteid. 20? 25? Rohkem?

On hämmastav, et Sa leiad veel aega oma perekonna, lähedaste ja küllap vist sadade ja sadade sõprade jaoks.

Vahel, kui Sul on aega ja mõnus meel, siis oled pajatanud lugusid oma varasematest teenimiskohtadest. Nii mõnigi neist on päris uskumatu: olgu siis lood Suure Lombi tagant, Siberist või Süüriast.

KUNSTIAJALOOLANE JUHAN KILUMETS 60

Tallinna Toomkiriku restauraator ja kunstiajaloolane Juhan Kilumets sai 23. augustil 60-aastaseks.

Tänuühiks suure töö eest ja juubeli puhul andis Toomkoguduse juhatuse esimees Riivo Sinijärv Juhan Kilumetsale üle Toomkiriku tornikiivri ja tuulelipu mälestusmeene.

Sünnipäevalapsele kingiti ehtekunstnik Lilian Bristol'i kujundatud mesilastega mansetinööbid.

Juhan Kilumetsa on tunnustatud:

2006 – Valgetähe V klassi teenetemärk

2007 – Tallinna Toomkoguduse Maarja medal

2007 – EELK Teeneteristi III järk

2013 – Saare Maavalitsuse teeneteplaat

Juhan Kilumets on Tallinna Toomkoguduse restaureerimistöodel kaasanud üle 30 aasta.

Foto: Ingrid Mäsak

Koorijuht Veljo Reier õnnitleb juubilari

Kui Sa kord pensionile jääd ja saad kaunistele kunstidele pühenduda, siis pane need kindlasti kirja.

Olgu Sul siis Sinu esimesel päris juubelil palju lilli, liblikaid ja keerusaia. Aga mis kõige olulisem: hoidku Sind Jumal oma peopesa kumeruse sees.

Toomkoguduse rahva nimel õpetaja Joel Siim

Ilmunud ajalehes „Eesti Kirik“ nr 36 (digileht) 2. oktoober 2024

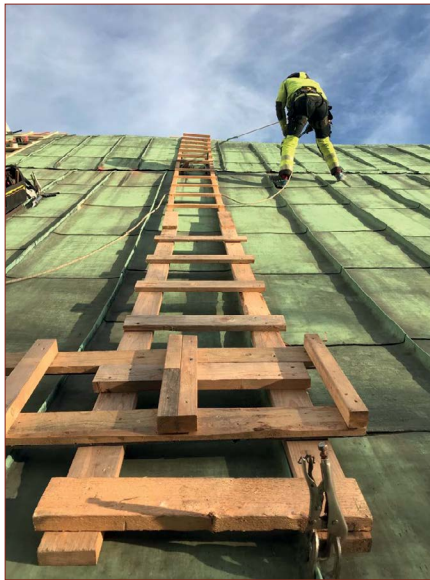

Foto: René Paats

Algasid Toomkiriku altariruumi katuse ja viilutorni restaureerimistööd

Augustikuu keskpaiku jätkusid meie kiriku restaureerimistööd. Seekordne tööde raskuspunkt on kiriku katuse kõige vanemas osas, korrastatakse kooriruumi ja koorilõpmiku katused ning idapoolne viilutorn. Puidukronoloogia on pakkunud nende katusekonstruktsioonide ehitusaastateks Rootsi aja lõpudekaade. Seega on tegemist Eestimaa vanima töös oleva vaskplekk-katusega. Lähivaates selgub, et eelnevad põlvkonnad on osanud hoolsalt katust hoida ja parandada ning see ülesanne on nüüd meile edasi antud.

Idapoolse keskaegse viilutorni tippu kaunistab 17. sajandi lõpust pärinev kolmemõõtmeline motiiv, mille täpne kirjeldus on keeruline. See võiks olla akantuslehtedest ümbritsetud piiniakäbi, kuid mõned on näinud selles sarnaseid jooni nii tammetõru kui sarapuupähkliga. See suurepärase vaatamisväärsus oli nähtav kõikidele kiriku saali külastajatele ja on tänaseks restaureeritud ning tornitippu tagasi pandud.

Fotod: Ingrid Mäsak

Toomkiriku altariruumi katuse ja viilutorni restaureerimistööd jätkusid oktoobrikuus. Nüüd jõuti töödega apsiidi plekk-katte korrastamiseni ning kooriruumi viilutorni puidu- ja plekitöödeni.

Palume kogudusel liikmete tuge ja abi Eestimaa vanima katuse ja viilutorni kaunistuse

restaureerimisele!

Täname rõõmsaid annetajaid!

EELK Tallinna Piiskoplik Toomkogudus
SEB Pank EE401010022002639007
Info koguduse telefonil 644 4140 ja
tallinna.toom@eelk.ee

Tallinna Piiskopliku Toomkiriku koorilõpmiku harja uus tuulelipu leht

Toomkiriku apsiidi katuse ehisdetailid – vasest kuul, tuulelipp ja kullatud tipuristike – on pandud paika tõenäoliselt juba suure tulekahju järgsel taastamisel. Üldiselt hästi säilinud ansambli suurim kaotus on tuulelipu leht, millest on alles vaid üks sepisraust tugi- ja „laagrite“ jäljed vardal. Tuulelipu leht hävines millalgi 20. sajandi keskpaiku, viimane arvestatav piltkujutus sellest pärineb Juhan Naha II maailmasõja aegsest skitside kogust. Ajalooline graafika näitab, et mõneti ebatüüpilise kompositsiooniga tuulelipu keskseks motiiviks oli inglifiguur.

Juuresoleval fotol on sepp Maidu Müürisepp apsiidi katusele allatoodud ehisdetailidega: risti, kuuli, tuulelipust säilinud tükikeste ja tumepruuni vatilaadse ollusega – see viimane on kõik, mis on järele jäänud kunagi kuuli sisse paigutatud pühendustekstist.

Ajalooline andmestik on kahjuks liialt napp selleks, et mõelda lipulehe rekonstrueerimisele. Väga selgelt jääb ainult üks tee – anda võimalus kaasaegsele ideele. Meenutame, et uus hea kunst on olnud Toomkirikus tere- tulnud läbi sajandite.

Uue tuulelipu teemaks saab 25. märts ehk inglil kuulutus neitsi Maarjale. Sageli kasu-

Foto: Joel Slim

tatakse selle stseeni ikonograafias Maarjale liiliaõit kinkiva ingel Gabrieli figuuri (Luuka 1:28–31).

Lipuleht tehakse Toomkiriku vanast katuseplekist, mis on aastasadu samal kohal oma ülesannet täitnud. Rohelise imposantse paatinaga kaetud vaskplekk saab niimoodi endale uue elu. Ingel sõnumitoojana annab

neitsi Maarjale üle liiliaõie, edastades kuulutuse, et Maarja jääb lapseootele ja toob ilmale poja, kellele paneb nimeks Jeesus (Luuka 1:31).

Uue lipulehe täpne kujundus on veel valmimisel, kuid „Katedraali Sõnumite“ jõulunumbris on seda kindlasti võimalik näha.

Kuulav Palve – Õpituba Tallinna Piiskoplikus Toomkirikus

18. septembril toimus Tallinna Piiskoplikus Toomkirikus sügavalt hinge puudutav õpituba „Kuulav Palve“, mida juhendas Soome Evangeelse Luterliku Kiriku pastor Jukka Jämsén.

Mis on kuulav palve?

Kuulav palve ei ole lihtsalt vaikne hetke palve, vaid sügav dialoog Jumalaga – kuulamine ja vastamine. Jukka selgitas, et palve ei ole monoloog, vaid kahesuunaline ühendus, kus me ei räägi ainult Jumalaga, vaid jätame ruumi ka Tema hääle kuulmiseks. Kuulav palve keskendub sellele, et inimene vaikiks ja keskenduks Jumala hääle kuulamisele. Erinevalt tavalisest palvest, kus palutakse või räägitakse Jumalaga, kutsub kuulav palve meid ootama ja kuulama, mida Jumal soovib meile öelda. See võib tunduda keeruline ja isegi masendav, kui me kohe vastuseid ei kuule, kuid kuulav palve on aktiivne ootamine, milles me usaldame, et Jumal räägib õigeaegselt.

Kuidas praktiseerida kuulavat palvet?

Kuulava palve praktiseerimiseks soovitas Jukka leida vaikne koht, rahuneda ja avada oma südamet Jumala ees, lausudes: „Issand, räägi, sest Sinu sulane kuulab.“ Kuulava palve praktika ei nõua kiireid vastuseid; oluline on kannatlikkus ja usaldus, et Jumal räägib, kui me oleme valmis kuulama. Vaikus ja ootamine avavad võimaluse Jumala rahu ja selguse jaoks.

Kuidas Jumal meiega räägib?

Jumal võib meiega rääkida erinevatel viisidel – Pühakirja kaudu, südametunnetes või teiste inimeste kaudu. Jukka viitas Johannese 10:2–4, kus Jeesus ütleb: „Mu lambad kuulevad minu häält.“ See kinnitab, et me võime õppida Jumala häält eristama ja selguse saama. Püha Vaim aitab meil Jumala häält ära tunda ja sellele vastata.

Kuidas saada vastuseid Jumalalt?

Vastused Jumalalt tulevad sageli ootamise kaudu. Näiteks Saamueli elust (1. Saamueli 3:1–19) näeme, et Saamuël õppis kuulama Jumala häält pärast juhendamist. Meiegi võime ootuse ajal öelda: „Issand, räägi.“ Sageli ilmnevad vastused sisemise rahu ja kindluse kaudu. Jukka rõhutas, et vastused võivad tulla ka sügava rahu ja selgusena, mis kinnitab, et oleme Jumala juhtimist kuulnud.

Õpituba kui praktiline kogemus

Praktilises osas said osalejad proovida kuulavat palvet, mida juhtis Jukka rahulikus ja toetavas õhkkonnas. Paljud leidsid, et vaikus Jumala ees olemine andis neile uusi sisemisi taipamisi ja rahu. Kuulav palve võib aidata Jumalaga lähedasema suhte luua, avades meie südamed Tema juhtimisele ja armastusele.

Kuulav palve on kõigile kättesaadav ja selle praktiseerimine võib aidata süvendada meie usku. Pastor Jukka Jämsén õpetas, kuidas kuulav palve võimaldab Jumalal meie südamesse kõnelda ja meid igapäevaelus juhtida. Selleks peame lihtsalt avama oma südame ja olema valmis Jumala häält kuulama.

Foto: erakogu

20. augustil tähistas meeleoluka koosviibimisega oma 50. sünnipäeva orelimeister ja kirikukellade asjatundja Toomas Mäeväli. Toomase valvsa pilgu all on rida oreleid Eestimaa kirikutes, nendest olulisim on vaieldamatult Toomkiriku Ladegast-Saueri orel. Iga nädal on ta orelil juures ja sees ringi liikumas, häälestamas "äravajunud" vilesid, köpitemas, kus tarvis.

Samuti on ta hankinud ning paigaldanud uusi ja teise ringi kirikukelli paljudesse kirikutesse üle kogu meie maa.

Soovime meistrile palju õnnistust ja Jumala hoidmist.

Paul Randrüt mootorrattal

Tallinna Toomkirikut külastasid vanatehnika huvilised

17. septembri õhtuhämaruses oli Toomkiriku esine plats pilgeni täis vanaaegseid autosid, mootorrattaid ja teisi sõidukeid ning vahvaid sõpru, kes olid nii roolis kui ka kaassõitjate osas. Kiriku plats oli elevust täis, sest iga auto ja iga restaureerimise ning kordategemise lugu on ainulaadne.

Toomkiriku ette kogunes ligi 100 vanaaegset sõiduvahendit ja kaugelt üle 200 inimese: juhte ja kaasreisijaid. Meie koguduse vaimulikud René Paats, Joel Siim ja Arho Tuhkru tutvustasid kirikut ja erinevaid kohti, mille juurde tavaliselt ei saa. Küllastajale oli avatud kellatorn ja kirikukellade galerii, käärkamber ning Jüri kabel. Vaadata sai ka valmimisjärgus Inglikabelit ja palju muudki, mida kirikusaal endas hoiab.

Kirik oli kuni hilise õhtuni täis signinat, saginat ja evelil inimesi. Suur tänu vastuvõtmise kaasaitamise eest meie headele abilistele: Linda Ümerale, Kaja Kappelile ja kirikumees Jürnas Koklale. Kogu sündmuse algataja ja käimalükkaja on Indrek Sirk, kes organiseeriski vanatehnika huvilistele nende 20. tegutsemisaasta ja 100. kokkusaamise puhul kokkutuleku just iidses Toomkirikus, et tutvustada Toomkirikut ja erinevaid lugusid.

KONTAKT

Toom-Kooli 6, 10130 Tallinn, Eesti

Telefon 644 4140

E-post: tallinna.toom@eelk.ee

<http://toomkirik.ee>

PANGAREKVISIIDID

EELK Tallinna Piiskoplik Toomkogudus

Registrikood 80209270

SEB Pank EE401010022002639007